

LESU ZDAR

LÉTO | 2023

DEN ZA OBNOVU LESA

23. září 2023 od 10 hodin

NAPŘÍČ REPUBLIKOU

aktivity spojené s obnovou našich lesů

body záchrany a bezpečnost v lese
s IZS

jak na klíšťata s aplikací
Klišťapka

ochutnávky
zvěřiny

hry a kvízy
pro děti

informace
pro turisty

Více informací na:

www.sazimelesynovegenerace.cz

LESYČR

OBSAH

2 | Krátce

4 | Bionomie kůrovců
na borovici lesní

7 | Podporujeme návrat
a rozšíření ryb

8 | Rozhovor s inspektorkou
ochrany přírody
na Oblastním ředitelství
severní Morava - Hanou
Komárkovou

12 | K Boubínskému jezírku
se v létě bezpečně
dostanete po náhradní
trase

13 | Nové administrativní
centrum Lesů ČR
v Hradci Králové bude
špičkou mezi budovami
postavenými na bázi
dřeva

14 | Ochrana biotopových
stromů

15 | Zrekonstruovaná hájovna
z Bystřice byla otevřena
v rožnovském muzeu
v přírodě

16 | Aplikace Klišťapka
- pro předpověď aktivity
klíšťat a nákazy borreliózou
v lesích České republiky

18 | Historie ukrytá v lesích
- plavební kanál Fláje

19 | Tip na výlet

20 | Významný strom LČR

Uzávěrka tohoto čísla byla 30. 6. 2023. Vydávaj | Lesy ČR, Přemyslova 1106/19, Hradec Králové, 500 08 nákladem 2100 výtisků.
Kontakty | tel.: 956 999 219, mail: redakce@lesy.cz, web: www.lesy.cz. Evidenční číslo | MK ČR E 23696.
Redakční rada | Přemysl Šrámek, Eva Jouklová, Ladislav Půlpán, Michal Komárek.
Je distribuován zdarma. Léto 2023.

TAKTICKÉ CVIČENÍ HZS JIHOMORAVSKÉHO KRAJE

NA ZÁMKU V ŽIDLOCHOVICÍCH

V úterý 13. června se v prostorách zámku v Židlochovicích konalo taktické cvičení Hasičského záchranného sboru ČR, Jihomoravského kraje. Námětem byl požár střešní konstrukce a půdního prostoru zámku v důsledku technické závady na elektroinstalaci. Cvičení se zúčastnily složky profesionálních hasičů HS Židlochovice, HS Pohořelice, HS Hustopeče, HS Líšeň a HS Tišnov, dále pak sedm sborů dobrovolných hasičů z okolních obcí.

Cvičení mělo za cíl prohloubit schopnosti velitelů jednotek požární ochrany a seznámit cvičící s problematikou zásahu v objektu, kde jsou složité podmínky pro hašení požáru.

Poděkování patří vedení LZ Židlochovice a hlavně panu Zbyňku Nečasovi, preventistovi požární ochrany této organizační jednotky, za zajištění celé akce.

OBNOVENÉ LESNÍ STUDÁNKY NA RUMBURSKU

Pramen pitné vody objevený při nedávném zpracování dříví v lesích na Hartě u Rumburka nedaleko zelené turistické trasy a cyklostezky vyčistilo a s pomocí lesníků zastřešilo v sobotu 3. června sedm účastníků Dne za obnovu lesa. Další studánku obnovila Lesní správa Rumburk s přihlášenými zájemci v sobotu 10. června v Kytlici. Lesy ČR pořádají obdobné akce ve všech regionech. Stačí se zaregistrovat v Klubu nového lesa a vyrazit. Více na www.klubnoveholesa.cz.

PREZIDENT PAVEL VE STÁTNÍCH LESÍCH

Při květnové návštěvě Vysočiny se prezident České republiky Petr Pavel setkal v lesích na Telčsku s generálním ředitelem státního podniku Lesy ČR Daliborem Šafaříkem a tamějším oblastním ředitelem Františkem Holenkou. Zajímal ho hospodářský postup podniku při obnově lesů po kalamitě i následná péče o porosty. Konstatoval, že je nutné prostředky získané z lesnické činnosti ponechat v rezortu a vrátit je tak zpět lesu.

CHYSTÁME VIDEO ROK S REVÍRNÍKEM

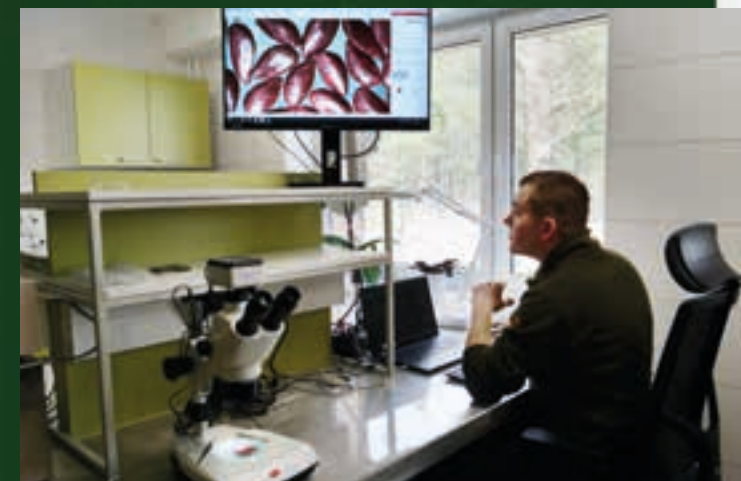
Víte, co je lapač? Jak se měří náklad dřeva nebo jak se označuje dříví určené k těžbě? Práci revírníka přiblíží video, které připravujeme ve spolupráci s Lesní správou Rychnov nad Kněžnou. Časosběrné natáčení s Milanem Faltusem z revíru Orlické Záhoří začalo v únoru letošního roku, pokračovalo v červnu a zakončeno bude na Dni za obnovu lesa, který se koná 23. září na Panském Poli stejně jako na dalších místech republiky.

NOVÁ ZKUŠEBNÍ LABORATOŘ

V SEMENÁŘSKÉM ZÁVODĚ

Od 1. dubna je v provozu nová zkušební laboratoř Semenářského závodu, která slouží ke zjišťování kvality semenné suroviny a osiva lesních dřevin. Zkoušky kvality jsou prováděny pro provozní potřeby závodu jak na vlastní semenné surovině a vlastním vyrobeném osivu, tak i na semenné surovině a osivu zákazníků. Laboratoř disponuje moderním vybavením zajišťujícím přesné provádění zkoušek, jako jsou například klíčicí skříně s řízenými podmínkami, přesné váhy, sušicí pece nebo box pro provádění zdravotních rozborů semenného materiálu. Špičkovým zařízením v laboratoři je přístroj na zjišťování obsahu chlorofylu v osivu lesních dřevin, který je v lesním semenářství využíván unikátně v Semenářském závodě. Díky němu je možné do jisté míry předpokládat skladovatelnost jednotlivých oddílů vyrobeného osiva. Další informace na www.semenarskyzavod.cz.

POSLOUCHEJTE PODCAST LESŮ ČR UCHEM V MECHU

Nejnovější díly našeho podcastu zavedou posluchače do evropsky významné lokality Východní Krušnohoří a jihomoravského Žďánického lesa. Řeč byla o hospodaření a obnově stodvacetiletých i starších lesů. Na jižní Moravě jsme natáčeli podcast o větrolamech, které zde chrání půdu před větrnou erozí od padesátých let minulého století a Lesy ČR je postupně obnovují. Třetím doporučením k poslechu je podcast o aplikaci Klíčápk, která veřejnost informuje o početnosti klíšťat i možnosti nakažení lymeskou borreliózou. Podrobnosti o aplikaci a odkaz ke stažení naleznete také v tomto vydání časopisu Lesu zdar na straně 16-17.

VÍTĚZ SOUTĚŽE SI PŘEVZAL CENU

Poukaz na víkendový pobyt a diplom si převzal na ředitelství LČR vítěz soutěže s Klubem nového lesa dvanáctiletý Štěpán Konečný z Jeseníků. Jeho příběh o setkání s vlkem (k dispozici na www.lesy.cz) zaslala do soutěže maminka s vysvětlením, že syn v lese tráví každou volnou chvíli a rád by studoval na střední lesnické škole jako jeho dědeček. Předání ceny proběhlo jak jinak než v lese a celá rodina už se těší na pobyt v oboře na Lesní správě Hluboká nad Vltavou. Gratulujeme!

BIONOMIE KŮROVCŮ NA BOROVICI LESNÍ

V PODMÍNKÁCH ČR

PETR DOLEŽAL, MARKÉTA DAVIDKOVÁ,
JANA KOUDELKOVÁ

Borovice lesní je s podílem více než 17 % v českých lesích poměrně hojně zastoupenou dřevinou. Ačkoli její výskyt na suchých písčitých lokalitách tomu nenavědčoval, v poslední dekádě došlo v souvislosti s výrazným deficitem srážek, poklesem hladiny spodních vod a vysokými teplotami během jarních a letních měsíců ke zhoršení zdravotního stavu borových porostů. Tuto příležitost dokázaly bezezbytku využít některé druhy kůrovců, které jsou na borovici vázány a které byly často považovány za hospodářsky nevýznamné. V minulých letech jsme tak mohli sledovat nejen jejich zvýšený výskyt, ale i šíření po ČR a přispění k mnohdy plošnému odumírání borových porostů. Problematikou bionomie nejčteněji zastoupených druhů a možnostmi ochrany před nimi se zabýval projekt Grantové služby Lesů ČR.

Gradace kůrovců na smrku se v podstatě týká jen dvou druhů, lýkožroutů smrkového a severského. Způsob života těchto kůrovců sice vykazuje odlišnosti, ovšem většinu aktivit v ochraně lesa lze směřovat proti oběma druhům současně. V případě borovice je situace složitější a spektrum druhů, s nimiž se musíme potýkat, pestřejší. Obecně se jako nejvýznamnější uvádí lýkožrout vrcholkový, lýkožrout borový a lýkohubi sosnový a menší. V rámci výzkumu se v některých lokalitách potvrdil i zvýšený výskyt lýkožroutů rodu *Orthotomicus*.

Lýkožrout vrcholkový

Lýkožrout vrcholkový patří mezi tzv. ambrosiové kůrovce, jeho larvy se živí kromě lýka i ambrosiovými houbami. Jejich spóry přenášejí do napadeného materiálu ve specializovaných útvech, tzv. mycangích, a rozvoj podhoubí se projevuje modráním dřeva. Charakteristický je hvězdovitý požerek s různým počtem (mnohdy i 12 až 15) mateřských chodeb, které vybíhají ze snubní komůrky. V některých lokalitách se můžeme setkat s požerky, kde snubní komůrka chybí a v nichž se vyskytují pouze samičky. I tak se však po stranách vyskytují larvální chodby. Důvodem je alternativní způsob rozmnožování, tzv. pseudogamie. Pseudogamní samičky se sice páří, ovšem kladou neoplozená vajíčka, z nichž se líhnou opět pouze samičky, klony matek. Tento způsob významně přispívá k nárůstu početnosti a z poměru pohlaví a procenta klonálních samic lze odvodit, zda je populace v gradaci či základním stavu. Ve sledovaných lokalitách Brandýs nad Labem a Třebíč převažovaly samičky (poměr pohlaví až 1:37) a vyskytovalo se kolem 30 % klonálních jedinců.

Neméně zajímavé je přezimování tohoto druhu. Tím, že se vyskytuje poměrně vysoko nad zemí ve větvích, musí přežívat i teploty kolem -40 °C. Část populace přezimuje i v hrabance a v opadaných větvích. Zvláště ve druhém případě se větve mohou zdát již opuštěné, ale dospělci se nachází v kukelních komůrkách ve dřevě a na první pohled nejsou patrní. V lokalitě Majdalena se v opadaných větvích nacházelo do 10 % populace.

Až 10 % populace lýkožrouta vrcholkového zimuje ve větvích opadaných na zem. I tato na první pohled sterilní větev s opadanou kůrou může sloužit jako úkryt přezimujících dospělců.

Lýkožrout vrcholkový je polyvoltinní a je třeba počítat s vývojem dvou dceřiných generací, druhá již zpravidla nevyletuje a přechází do zimování. Na lapácích obsazují lýkožrouti vrcholkoví především korunovou část. Odchyt do feromonových lapačů je možný a na trhu je několik návnad, ovšem spíše než pro snižování populační hustoty je vhodný pro účely monitoringu rojení a načasování dalších aktivit.

Lýkožrout borový

Tento nápadně velký kůrvec (až 8 mm) se donedávna vyskytoval jen v několika lokalitách v ČR, převážně na jižní Moravě. V současnosti se s ním již můžeme běžně setkat ve většině borových porostů, kde napadá spodní části stromů do výšky zhruba deset metrů. Hranici výskytu na kmenech v podstatě vymezuje hrubá borka. Jeho požerek je nápadný a mateřská chodba měří až jeden metr. Rovněž drtinky při napadení nelze přehlédnout a žír pod kůrou je slyšitelný jako pravidelné chroupání až na desítky centimetrů od kmene. Dospělci přezimují převážně pod kůrou v místě vývoje, ale vzhledem k poměrně pozdní ztrátě schopnosti letu (říjen) mohou v případě nutnosti vyhledat vhodná zimoviště v okolí. Za současným šířením v rámci ČR stojí především teplé zimy, které umožnily úspěšné přezimování a udržení populace v nově osídlovaných lokalitách. Lýkožrouti boroví totiž vykazují velmi nízkou odolnost vůči chladu a většina dospělců uhynie již v jeden den trvajících teplotách pod -15 °C.

Drtinky lýkožrouta borového lze jen těžko přehlédnout. Napadení je navíc slyšitelné pouhým uchem na desítky centimetrů od kmene.

Lýkožrout borový napadá přednostně oslabené stromy, které lze v porostu rozeznat podle vyšší míry defoliace. Při přemnožení však dochází k napadení i zcela zdravých borovic. Vývoj dokončí až dvě dceřiné generace za vegetační sezónu, ovšem druhá již nevyletuje a přezimuje v místě vývoje. Lapáky jsou účinné a zvláště během jarního rojení dochází k jejich hustému napadení. Odchyt do feromonových lapačů lze stejně jako u předchozího druhu považovat spíše za nástroj monitoringu průběhu rojení.

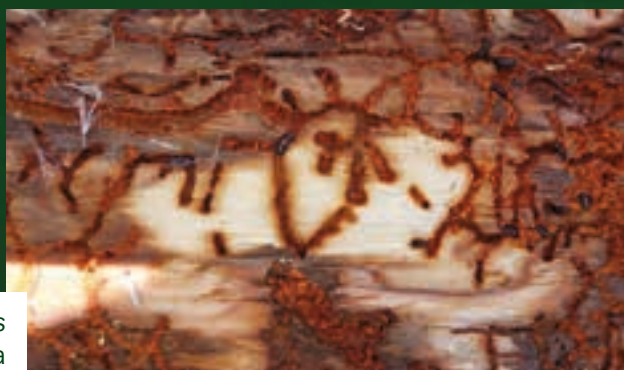
Lýkožrouti rodu *Orthotomicus*

Během sledování lokalit na jižní Moravě a v Polabí jsme se setkávali nejčastěji s druhem *O. longicollis* a *O. proximus*. Oba druhy napadají oslabené stromy, *O. longicollis* často společně s lýkožroutem borovým, *O. proximus* většinou samostatně, jelikož hustá síť larválních chodeb v tenkém lýku neumožňuje osídlení dalším druhům kůrovců. Na vývratech, kde se *O. proximus* vyskytoval v nižších partiích kmene, se společně s ním vyskytoval tesařík hnědý, *Arhopalus rusticus*. Lýkožrout *O. proximus* je velmi zajímavý z pohledu ekologické fyziologie. Jedná se o druh, jehož odolnost vůči chladu je srovnatelná s lýkožroutem borovým, tedy velmi malá. Pravidelnými odběry dospělců ze sledovaných lokalit se nám podařilo zjistit, že populace v ČR jsou tzv. univoltinní, tedy dochází k vývoji pouze jedné dceřiné generace, která však nevyletuje a ihned po dosažení stádia dospělce přechází do diapauzy (stav v němž hmyz přečkává zimu). Tento stav se opakoval i po přenesení do laboratorního chovu v podmínkách velmi dlouhého dne (18 hod.) a teploty 20 °C. Dospělci zimují pod kůrou napadených borovic. Je zajímavé, že u *O. longicollis* se podobná adaptace nevyskytuje a dochází většinou k vývoji dvou dceřiných generací.

Mohutný požerek lýkožrouta borového s až 1 metr dlouhou mateřskou chodbou nelze zaměnit s žádným jiným zástupcem kůrovcovitých.

Oba druhy napadají borové lapáky, zvláště *O. proximus* vykazuje poměrně vysokou obsazenost na částech s tenčí borkou. Odchyt do feromonových lapačů je vzhledem k absenci komerčně dostupných odparníků nemožný. Během tříletého sledování se podařilo pouze jednou v lokalitě Třebíč odchytat řádově stovky dospělců první dceřiné generace *O. longicollis* do lapače s feromonem *Sexowit* na lákání I. borového. Donedávna byly oba druhy považovány za hospodářsky nevýznamné, ovšem podmínky měnícího se klimatu a jejich negativní vliv na zdravotní stav porostů zřejmě povede k minimálně dočasnému přehodnocení této kategorizace.

Požerek lýkožrouta protáhlého, *Orthotomicus longicollis*, je nepravidelný a nachází se zpravidla do deseti metrů výšky v místech se silnějším lýkem a hrubou borkou.

Závěrem

Z výše uvedeného textu je zřejmé, že ochrana borových porostů vyžaduje vzhledem k širšímu spektru druhů a rozdíly v jejich bionomii výrazně komplexnější přístup než ochrana proti kůrovcům na smrku. Zásadní je především průběžné odstraňování chřadnoucích borovic, ve kterých kůrovci přezimují, v zimním období. Lze předpokládat, že redukce jejich populací tímto postupem bude mít zásadní vliv, naopak ponechávání napadených souší více let bez asanace v kombinaci s mírnými zimami gradaci těchto druhů podporuje. Využívání lapačů lze doporučit, výhodou je jejich dobrá účinnost proti celému spektru borovicových kůrovců. Vzhledem k doloženému výskytu sesterských přerojení je však třeba dbát na včasnou asanaci napadených lapáků. Samostatné využití lapačů prozatím neposkytuje dostatečné výsledky, rozdíly jsou v jednotlivých značkách odparníků, ale současně není dostatečně otestována metodika použití lapačů ve vazbě na čistotu porostů, jak naznačují rozdíly v odchycích v jednotlivých lokalitách. V současné době kombinace nízké účinnosti a ceny odparníků není vhodná pro provozní nasazení lapačů při obraně proti borovým kůrovcům, ale možnosti dalšího rozvoje – testování odparníků i metodiky využití lapačů nejsou vyčerpány.

Poděkování

Řešitelé projektu by touto formou rádi poděkovali Grantové službě Lesů ČR za podporu, bez níž by projekt nemohl být realizován. Za pomoc a spolupráci pak děkujeme všem zaměstnancům LS Brandýs nad Labem, Buchlovice a Třebíč, kteří s projektem přišli do kontaktu, zejména L. Jakubcovi, T. Václavkovi a M. Vlasákovi. Za připomínky a cenné poznámky pak garantovi a oponentům projektu.

PODPORUJEME NÁVRAT A ROZŠÍŘENÍ RYB DO JEJICH PŮVODNÍCH LOKALIT

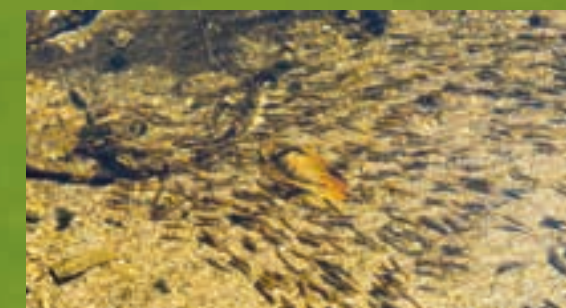
Lesy ČR se ve spolupráci s místní Agenturou ochrany přírody a krajiny snaží o návrat a rozšíření původních druhů ryb do jejich přirozeného prostředí. Konkrétně do vodních toků ve správě LČR mimo rybářsky obhospodařovaných úseků toků na území CHKO Jizerské hory a Frýdlantského výběžku. V rámci povodí řek Smědé a Jizery se jedná o pstruha obecného a střevli potoční.

První letošní akce se konala v dubnu na řece Jizerce v chráněné krajinné oblasti Jizerské hory, kde bylo vysazeno 10 000 kusů plůdku pstruha obecného.

Na konci května byla vysazena střevle potoční v nové vodní nádrži Na Pískách, kterou Lesy ČR vybudovaly pro zadržení vody v krajině na Arnoltickém potoce na Frýdlantsku. Obsádka byla získána z řeky Smědé. V dalších letech bude monitorována a případně posílena tak, aby zde vznikla stálá stabilní populace. V případě zdárného rozvoje střevle v této nádrži bude následně využita jako zdroj obsádky pro nové lokality. Úspěšně se například podařilo rozšířit střevli potoční v Blatném rybníku nedaleko Bedřichova, kde byly tyto ryby vysazeny zhruba před pěti lety.

Poslední květnový den došlo k vysazení dvouletého jedince pstruha obecného. Odlov probíhal brodivým způsobem z Hájeného potoka v obci Bílý Potok pod Smrkem. Odlovené ryby byly vysazeny jako iniciální obsádka do Černé Smědé. V následujícím roce bude provedena kontrola populace pstruha a v případě potřeby bude upraven management hospodaření dalšími vhodnými návrhy, případně opakovaným posílením populace vhodnou násadou.

Všechny uvedené akce jsou dlouhodobého charakteru a u všech se počítá s pokračováním těchto prací i v následujících letech.

Ladislav Němec

Vodní nádrž Na pískách se nachází na Arnoltickém potoce v lesním komplexu nedaleko obce Dolní Řasnice. Sypaná zemní homogenní hráz vodní nádrže byla vybudována v místě lokálního zúžení poměrně hlubokého sevřeného údolí, nadmořská výška dna údolí je zde přibližně 355 m n. m. Vodní nádrž dokončená v roce 2022 (se základními parametry: zatopená plocha cca jeden ha, objem zadržené vody přes 15 000 m³, průměrná hloubka nádrže cca 1,7 m) plní tyto hlavní funkce: podpora zadržování vody v krajině; zvýšení transformace povodňových průtoků; vznik nových přírodních krajinných prvků (vodních a mokřadních biotopů).

Tak se mi nic nechtělo. Byla neděle a já ji měla na těle i na duši. Všechno by bylo úplně harmonické a přirozené a bůhvíjaké, ale nebylo, protože mi v hlavě trčelo to slovo „jenže“. A to je pekelné v každý okamžik, kdy máte chvilku poezie, přesněji řečeno nic nedělající chvíli a dlouhou a nechce se Vám. Ale ten hejsek „Jenže“ v hlavě pořád trčí a ví proč. Neodkládat, nečekat! A tak jsem myslela na Hanku a řekla si, co by teď udělala ona. Zacvičila si jógu. Šla by na zahradu na třešně a v mezičase vytrhla ze záhonu plevel. Je jisté, že víc než jeden. Udělala by hvězdu. Zamávala přes plot na sousedy... Vykonal jsem vše a příval energie se dostavil. Tak pěkné počtení přeju.

OHNIVÁ ŽENA ZE ZELENÉHO CECHE

Působí jako inspektorka ochrany přírody na Oblastním ředitelství severní Morava a někdejší Krajském ředitelství Šumperk. Naplno se věnuje lesní pedagogice, ostatně jako všemu, co dělá.

HANA KOMÁRKOVÁ

Co Tě na lesní pedagogice tak baví?

Dává mi smysl. Není totiž jen o dětech a pro děti, jak by se třeba zdálo, ale i dospělí si rádi hrají. Prostřednictvím hry pak uvádíme na pravou míru lesnická témata, která často zkresleně popisují média a vlastně kdokoli na sociálních sítích.

Myslíš, že může tým lesních pedagogů tenhle trend, kdy skoro každý tak nějak ví, co les potřebuje, změnit?

Možná změnit, ale hlavně se o to musíme pokusit. Při osobním kontaktu s lesníkem lidé leccos pochopí a získají k němu důvěru. Stalo se tak třeba při nedávné akci v Litovelském Pomoraví, kde lidé rozpoznávali listy stromů, a kromě jiného i jasanu. Řeč se stočila na chalaru, tedy aktuální onemocnění jasanů časté i v této oblasti, a nutné zásahy, které byly najednou pochopitelné.

Tedy škola hrou...

Jak říká nestorka lesní pedagogiky Alice Palacká, když dobře uděláte probírku a roste tam krásný les, toho si nikdo nevšimne, to je normální. Když se ale lidé setkají s lesníkem, poznají, čemu všemu rozumí, co musí respektovat a znát, jak s lesem zachází, na co bere ohled, to si zapamatují a věří mu. V tomhle byli vždycky lesníci zdrženliví, říkali si, že svou práci nemusí prodávat, vždyť les roste a každý to vidí. Ale jejich mlčení pak využívají různé organizace, které mají své zájmy, jen své, bez ohledu na ostatní. Protože je ale jejich křik hlasitý, vypadá to, že budou mít pravdu. Navíc mám někdy dojem, že lidé brzy přejdou jen na obrázkové písmo.

Zjednodušování je také trendem.

Prostě zkratka. Tak třeba kůrovec, za to můžou lesníci, a je to vybavené.

Ale ti křičet nebudou...

Že nejsou hlasití, je v pořádku, to ale neznamená pasivitu. Chci říct, že lidi zajímá, co a proč děláme, i když nám to připadá jasné, takže to nemusíme nikomu znovu opakovat. Ale musíme. Bez informací je totiž každý daleko víc manipulovatelný. Sázím tedy na osobní setkání, které Facebook ani Instagram nenahradí. Sice stojí úsilí a čas, ale vyplatí se. Lesní pedagogika pomáhá dostat se prostřednictvím hry k vážným odborným tématům. Nepřesvědčuje, ale otevřeně odpovídá, nezastírá. Je to lidský kontakt.

Jaká témata právě rezonují?

Většina se týká ochrany přírody, v posledních letech hlavně kůrovce a taky myslivosti. Lidi si často spojují lesníka s myslivcem a už jim nedochází, že myslivost není jen zábavou, ale souvisí hlavně s ochranou lesa.

Má své zákonné mantinely a její pojetí je zásadní pro to, jak les odrůstá. Neuvědomují si ani obrovské náklady, které stojí vlastníka nebo správce lesa myslivost pojmávaná právě jen jako zábava. I to vysvětlujeme.

Co ještě?

V poslední době se častěji setkáváme s názorem, že les nepotřebuje lesníky. Jasně, nepotřebuje, poroste i bez nich. Ale jaký? A co z něho budeme mít? Myslím tím společnost. Týká se to obnovitelnosti i velmi aktuální změny klimatu. Lesníci vědí, jak na to, aby les odrůstal, dařilo se mu, ale musí hospodařit, starat se, mít k tomu příležitost.

A další příklad?

Někdy se lidi zlobí, že čerpáme jako podnik ze státního rozpočtu, třeba když se přidává státní správě. Pak vysvětlujeme, že se nás to netýká, protože státní správou nejsme, a že do státního rozpočtu naopak přispíváme, a to miliardy ročně. A na to si musíme jako firma a právnická osoba vydělat. Pořadatelé různých akcí jsou zase zaskočení, když je v určitém období, třeba během kladení mlád'at, nepustíme do některých lokalit. Nebo v době jelení říje, kdy nájemci honiteb plní své povinnosti vyplývající ze smlouvy, nepovolíme hromadnou sportovní akci, přechod hřebenů a další obdobné akce, plánované bez ohledu na cokoli, na tři dny a noci. To těžko chápou a zlobí se, že lesáci...

Vysvětlit se to dá různě...

Myslím, že tým lesních pedagogů v tom hodně pomáhá. V Olomouckém kraji je to třeba na lesní správě v Rudě nad Moravou Liduška Skočková a její tým tří mužů, oni budou vědět. Nebo Kristína Foltová z Karlovic, nyní Jeseníku, kde je i Blanka Drahotušská. Taky v Loučném je velmi aktivní buňka. Tihle kolegové pořád vymýšlejí pomůcky, navrhuje a hledají další metody a způsoby, jak přiblížit veřejnosti to, co je z lesnického hlediska v daném místě aktuální. Vedou taky třeba skautský oddíl, jurtu máme i na pozemku, který pronajaly Lesy ČR. Když se potkáme, je to radost a nadšení z lesnického vnímání života i z toho, že se nám daří oslovit dospělé i děti a taky učitele, a nejen přírodopisy.

A na praxi i studenty a žáky lesnických škol a učilišť.

Určitě. Někdy je to příjemné, někdy komplikované, ale každopádně je důležité vedle toho současného ekologického vzdělávání ukázat i provoz, a nejen to, taky v něm nechat mladé lidi získat zkušenosti, vysvětlovat, objasňovat, zdůvodňovat a poctivě odpovídat proč. A to se nám vrátí.

„Při osobním kontaktu s lesníkem lidé leccos pochopí a získají k němu důvěru.“

Podílíš se na Dnech za obnovu lesa a taky olomoucké Flóře. Jaký projekt Lesů ČR Tě osobně nadchl?

Určitě obnova studánek nebo tak zvané cesty s příběhem. Někteří kolegové to brali jako avantýru našeho marketingu, ale mě to oslovilo. Jedna z těch cest vede i kolem našeho domu. Nadchne mě ale vždycky, když je v nějakém revíru jasně znát hospodář, který přemýšlí o tom, co je potřeba - vyhloubit tůň, likvidovat invazivní rostliny, adekvátně reagovat na klimatickou změnu, ale třeba jen obnovit vyhlídku nebo památné místo. To umí skvěle třeba Martin Toman, revírník v Artmanově.

Kde se bere Tvá energie?

Myslím, že je to lidmi v mém okolí. Třeba z porad lesních pedagogů přijíždím tak nabitá a ještě dva týdny žiju z toho silného pocitu, že i oni sdělují veřejnosti, co, proč a jak děláme v zájmu našeho zeleného cechu. A že to dělají přesvědčivě, protože o tom opravdu přesvědčení jsou. To Tě nabije. A pak se snažím přistrčit do toho ohýnku i kolegy, které už třeba leccos udolává a jen tak doutnají. Někdo je ale nehořlavej.

Eva Jouklová

Vodní nádrž Rybárna

Zrekonstruovaná historická vodní nádrž na Plzeňsku.
Revitalizace z let 2019 – 2021 přispěla ke zvýšení retence vody v krajině.

 #vrácímevodulesu

K BOUBÍNSKÉMU JEZÍRKU NOVĚ PO POVALOVÉM CHODNÍKU

Do Boubínského pralesa, dosud nedostupného kvůli nebezpečným souším, mohou návštěvníci od 29. června opět nahlédnout od tamějšího jezírka. Dojdou k němu po nové trase s povalovými chodníky a mostkem. Lesy ČR je v červnu instalovaly za půl milionu korun. Vstup na Knížecí a Lukenskou cestu zůstává nadále zakázaný.

Povalový chodník navazuje na původní turistickou trasu od Amortovky, kde nehrozí pád suchých stromů. Turisté se tak dostanou na hráz Boubínského jezírka, která však není přístupná celá. „Zhruba na tři čtvrtiny hráze dosáhnou ohrožující souše, proto jsme museli část zaplotit a vymezit tak bezpečné místo pro návštěvníky,“ říká ředitel Lesního závodu Boubín Miloš Juha.

Materiál na nový povalových chodník roznesli v květnu po celé dvousetmetrové trase dobrovolníci z boubínské pobočky České lesnické společnosti. „Tím pomohli zkrátit dobu výstavby a já bych jim za to chtěl poděkovat,“ doplnil Miloš Juha. Na stavbu obchozí trasy bylo potřeba cca 20 m³ dříví a její stavba vyšla zhruba na 500 tisíc korun.

„Povalový chodník je stavbou dočasnou. Jakmile samovolně spadnou poslední nebezpečné souše, tak na hráz Boubínského jezírka zpřístupníme původní trasu,“ dodal Juha. Vstup na Knížecí a Lukenskou cestu po obvodu pralesa však zůstává nadále uzavřený.

Kudy k jezírku

K povalovému chodníku dovede turisty směrovka. Nová trasa vede po stávající značené zelené z parkoviště Na Kaplici pod Boubínem kolem Stromu duší a informačního střediska na Idině pile až na rozcestí. Odtud pokračuje po dosud uzavřené cestě od Amortovky směrem k jezírku, kde se odkloní vpravo do porostu na první povalový chodník. Přes Kaplický potok návštěvníci přejdou po novém mostku a vydají se po nebezpečné cestě, kde se po dalším povalovém chodníku a mírném svahu dostanou na hráz Boubínského jezírka s novými lavičkami a informačními tabulemi. Po stejné cestě se turisté vrátí zpět.

Načtete QR kód a zhlédnete video s reportáží

Michal Komárek

NOVÉ ADMINISTRATIVNÍ CENTRUM

LESŮ ČR V HRADCI KRÁLOVÉ BUDE ŠPIČKOU MEZI BUDOVAMI

POSTAVENÝMI NA BÁZI DŘEVA

Stavbu nového administrativního centra v Hradci Králové chystají Lesy České republiky. Podnik se vrací k architektce oceňovanému návrhu „Lesy v lese“ vybranému v mezinárodní soutěži a nyní finalizuje přípravu aktualizace jeho projektové dokumentace. Stavět by se mělo začít v roce 2026, náklady jsou zatím odhadované na 1,5 miliardy korun.

„Využijeme dřevo jako vynikající stavební materiál a dáme příležitost firmám, které se dřevostavbami či výstavbou budov na bázi dřeva zabývají,“ uvedl generální ředitel Lesů ČR Dalibor Šafařík.

Lesy ČR patří v zemi k lídrům ve stavění veřejných budov ze dřeva, ať se jedná o lesní správy či oblastní ředitelství. „Hradecké centrum bude špičkou mezi budovami postavenými na bázi dřeva a věřím, že inspirováme další investory. Rádi jim pak poskytneme výsledky protipožárních zkoušek i další výstupy a poznatky z průběhu stavby,“ dodal.

Nyní je třeba projekt z roku 2017 aktualizovat kvůli protipožárním opatřením, požadavkům na energetickou pasivitu objektu, servis pro elektromobilitu či rozšíření parkovacích ploch. Poté podnik obnoví stavební řízení s cílem získat stavební povolení a následně vypíše výběrové řízení na dodavatele prací. „Vše bude záviset na získání potřebných povolení. Cena i harmonogram vzejdou z upraveného návrhu, ale s finišem stavby počítáme v roce 2029,“ doplnil generální ředitel Šafařík.

Stávající objekt generálního ředitelství podniku na Novém Hradci Králové ze 70. a 90. let minulého století má nesčetné stavební i statické problémy. Špatná izolace znamená každoroční energetické ztráty. Oprava je velmi nákladná a mnohé by ani nevyřešila. Stavbou nového centra s rozšířenými parkovacími plochami získá také veřejnost, která dnes obtížně hledá parkovací místo u navštěvovaných novohradeckých lesů vzdálených jen desítky metrů od budovy.

Eva Jouklová

OCHRANA BIOTOPOVÝCH STROMŮ

NA LESNÍM ZÁVODĚ KONOPIŠTĚ

PETR KJUČUKOV

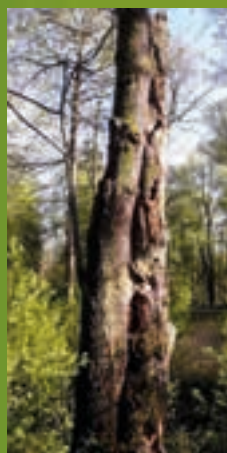
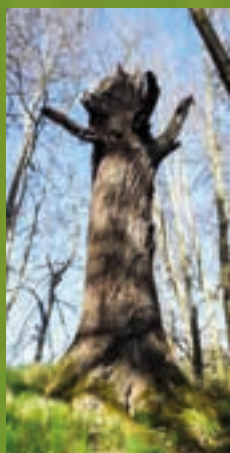
Když jsem postgraduálně studoval na Katedře ekologie lesa pražské lesnické fakulty problematiku ochrany biodiverzity a lesnického hospodaření, vzbudila tato má činnost na Lesním závodě Konopiště zájem. Začal se tak budovat malý můstek mezi vědou a praxí.

Při přípravě lesních hospodářských plánů pro LHC Dobříš v roce 2018 a LHC Konopiště v roce 2021 jsem koordinoval výběr biotopových prvků, jejichž seznamy se následně objevily v LHP. Šlo o konkrétní biotopové stromy, význačné struktury mrtvého dřeva a staré, ekologicky hodnotné porosty. Tyto seznamy mají určitě význam, ale přece jen hrozí, že budou pozapomenuty, svázány v textové části LHP, kterou lesník nebere do ruky každý den. Proto jsme na lesním závodě projednali možnost přímého značení a editace biotopových stromů, tak aby je měl venkovní personál na očích a postupně jejich výběr a ochranu přijal za nedílnou součást lesnické práce.

Na jaře 2023 jsme zahájili vyznačování a evidenci biotopových stromů na území celého lesního závodu, tedy deseti polesích. Metodicky jsme se částečně inspirovali praxí na Oblastním ředitelství Vysočina, kde značení biotopových stromů dlouhodobě probíhá na základě dohody s Českou společností ornitologickou. I my počítáme s vyznačováním maximálně pěti stromů na hektar a stromy značíme modrým trojúhelníkem ve výšce 1,3 metru. Novinkou je editace biotopových stromů pomocí volně a zdarma dostupné mobilní aplikace Lesodiverzita vyvinuté zmíněnou Katedrou ekologie lesa. Aplikace je zaměřena právě na evidenci a stabilizaci biotopových stromů, včetně editace GPS polohy, druhu dřeviny, výšky, tloušťky a statusu (živý/odumřelý) stromu, fotek a výběru na stromě přítomných mikrostanovišť ze standardizovaného katalogu. Největší pozornost je věnována takzvaným doupným stromům, přičemž na místě je posuzována primárně biologická hodnota daného jedince, která zpravidla zároveň znamená minimální hodnotu ekonomickou. Lesníci z Konopiště mají do aplikace zřízen registrovaný přístup, který umožňuje i zpětnou editaci a souhrnné exporty. Vznikající databázi bude v případě potřeby technicky možné vložit do GIS vrstev LČR. Uvažujeme o tom, že vyznačené biotopové stromy trvale ponecháme v lese k úplnému rozpadu a zetlení. Proto jsou pro daný účel vybírání jedinci na místech bezpečných ve vztahu k veřejnosti a provozu.

Teoretická znalost významu biotopových stromů a mrtvého dřeva pro lesní biodiverzitu je nezpochybnitelná. S radostí konstatuji, že výše popsaná činnost se úspěšně rozbíhá. Až na drobnosti jsme zatím nezaznamenali větší provozní problémy s výběrem stromů a užíváním aplikace. Editace stromu v terénu zabere řádově minuty a nepředstavuje následnou administrativní zátěž. K zajištění této činnosti přistupují polesí podle svého uvážení. Někde značení biotopových stromů vykonává lesník, jinde zkušený dělník, není vyloučena ani individuální spolupráce s ornitology, adjunkty na léto nebo například skauty. Počítáme i se zapojením studentů z lesnické fakulty v rámci bakalářských či diplomových prací. Jako efektivní se ukazuje i vyhledávání biotopových stromů zároveň s procházením porostů při hledání stromů kůrovcových.

Ing. Petr Kjučukov, Ph.D. | technický pracovník v ochraně přírody a správě majetku | LZ Konopiště

HÁJOVNA Z VALAŠSKÉ BYSTRICE

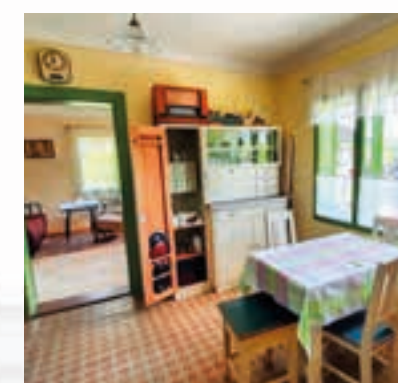
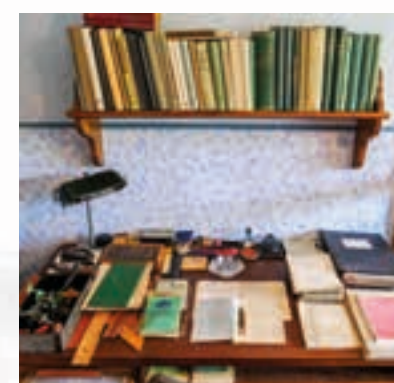
BYLA OTEVŘENA VEŘEJNOSTI

Ve čtvrtek 11. května byla za účasti generálního ředitele Lesů ČR Dalibora Šafaříka a dalších významných hostů i pamětníků slavnostně otevřena hájovna ve Valašském muzeu v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm. Objekt z roku 1920 sem byl přemístěn z údolí Břucko ve Valašské Bystřici, kde svému účelu sloužil přes 90 let. Zrekonstruovaná hájovna se stala prvním zpřístupněným objektem nově vznikajícího areálu Kolibiska.

Interiér roubenky je zařízen ve stylu 50. let 20. století, kdy v hájovně žil se svou rodinou hajný František Stančík. K vybavení expozice shromáždilo Národní muzeum v přírodě unikátní exponáty, například trezor připomínající dobu, kdy pro výplaty do hájovny chodili lesní dělníci z širokého okolí nebo starobylý nástěnný telefon s klikou. Na chodbě stojí Stančíkova JAWA 250 – kývačka. Dobově je zařízen také byt hajného.

Rekonstrukce hájovny trvala necelé dva roky. Zachránit se podařilo nosnou trámovou konstrukci, zrenovována byla okna. Na výzdobu stěn byly použity dobové válečky, šablony a barvy míchané z kaolínu. V objektu jsou také osazena původní kachlová a litinová kamna.

Na původním místě hájenky byla postavena nová roubenka z lepených hranolů, kde se v přízemí nacházejí tři revírnické kanceláře a v prvním patře byt. Nová hájenka byla zkolaudována v lednu 2020.

Lesy ČR jsou tuzemským lídrem ve stavění veřejných budov ze dřeva. Využíváme materiál ze státních lesů s certifikátem PEFC, který je důkazem trvale udržitelného hospodaření. Příkladem takových staveb jsou kromě hájenky v Bystřici také budova Lesní správy Hořice, severomoravského Oblastního ředitelství v Ostravě, Lesní správy Choceň a také plánovaná nová administrativní budova v Hradci Králové.

STÁHNĚTE SI KLÍŠŤAPKU! ODHALÍ, KDE NA VÁS ČÍHAJÍ INFIKOVANÁ KLÍŠŤATA

Aplikace Klíšťapka nabízí přesnější předpověď aktivity klíšťat, která se odvíjí nejen od teplot vzduchu, ale díky rozsáhlým sběrům klíšťat po celé České republice i od typu lesa, krajinných parametrů a nadmořské výšky. Klíšťapka navíc přináší i novou informaci o infikovanosti klíšťat borreliemi. Infekci u nás přenáší zhruba každé desáté klíšťe v lesích mimo města a zástavbu.

Aplikaci vyvinuli vědci z Fakulty lesnické a dřevařské a Provozně ekonomické České zemědělské univerzity ve spolupráci s Lesy ČR, Státním zdravotním ústavem, Přírodovědeckou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci, Českou lesnickou společností a Výzkumným ústavem lesního hospodářství a myslivosti. Data v aplikaci vycházejí z testování odchycených klíšťat z různých typů lesa ze všech krajů v České republice, a to metodou PCR, která je velmi citlivá. Vzorke testovala právě Národní referenční laboratoř pro lymeskou borreliózu SZÚ.

„V průměru byla klíšťata z lesů po celé České republice pozitivní na borrelii v 10,4 %. Pozitivita klíšťat se mezi různými lokalitami velmi lišila. Klíšťata ze sedmi lokalit z různých krajů nebyla vůbec infikována. Naopak jsme zjistili nejvyšší pozitivitu, zhruba 30-40 %, hned ve čtyřech lokalitách. Jde o místa v Jihočeském, Olomouckém, Moravskoslezském a Středočeském kraji,“ uvedla vedoucí Národní referenční laboratoře pro lymeskou borreliózu SZÚ RNDr. Kateřina Kybicová, Ph.D.

Tyto rozdíly v přítomnosti infikovaných parazitů v jednotlivých krajích jsou způsobeny ohniskovým výskytem nákazy lymeskou borreliózou. Jejím rezervoárem jsou především hlodavci a ptáci. V přírodě můžeme narazit na ohnisko, kde bude promořeno až 50 % klíšťat jako přenašečů onemocnění a o kilometr dále nalezneme klíšťata neinfikovaná.

„Zjistili jsme i rozdíly mezi jednotlivými kraji. Nejvyšší promořenost klíšťat borreliemi jsme detekovali u klíšťat z Jihočeského kraje a to 23 %, což odpovídá i vyššímu počtu hlášených případů onemocnění lymeskou borreliózou v tomto kraji,“ doplňuje doktorka Kybicová.

Vzhledem k tomu, že na rozdíl od klíšťové encefalitidy na lymeskou borreliózu ještě neexistuje dostupné očkování, je potřeba se před klíšťaty aktivně chránit. Doporučujeme při pobytu kdekoli v přírodě, tedy například i při procházce v městském parku, vhodný oděv, na kterém budou klíšťata dobře viditelná, a hlavně použití repelentu s účinnou látkou DEET nebo IR3535. Při delším pobytu v přírodě je nutné nástřik repelentem, především na nohou, opakovat. Tyto informace a další zajímavosti se dočtete i v části „Wiki“ nové aplikace Klíšťapka.

„V následujících letech chceme pracovat na rozšíření dat o analýzu klíšťat z dalších lokalit, jako např. z městských parků, a to v rámci projektu Klíšťata ve městě. Zacílíme i na další lokality a biotopy z celého území České republiky, a to v rámci mezinárodního projektu SURVector. Zaměříme se na výskyt ve městech, neboť z výsledků naší laboratoře vyplývá, že v městských parcích může být infikováno každé třetí klíšťe. Pustíme se také do testování dalších klíšťat přenášených infekcí,“ popisuje plány na rozvoj aplikace Kateřina Kybicová.

klíšťapka

Google Play

Aplikace
pro Android
ke stažení
zdarma >>>

FLÁJSKÝ PLAVEBNÍ KANÁL

Jeden z nejstarších plavebních kanálů u nás vede ze zatopených Flájí do německého Clausnitzu. Používaný byl téměř 250 let – hlavně k přepravě dřeva pro město Freiberg (pro hutě, hamry a doly, ale také jako stavební materiál na topení). Ještě do čtyřicátých let 20. století dosluhoval jako přívod pro pohon vodní turbíny českojiřetínské továrny na lepenku. Poté, co byla zrušena, nebyl již kanál využíván a postupně upadl v zapomnění. V některých částech je dnes suchý, v jiných je stojatá voda.

Celková délka plavebního kanálu, který byl vybudován v letech 1624–1629, činila 18,2 kilometru. Šířka byla různá – od 280 do 180 centimetrů, hloubka 120 centimetrů. S plavením dřeva v délkách 127 centimetrů se začínalo na jaře, kdy byl v horských tocích dostatek vody. Doba plavení trvala osm až čtrnáct dní.

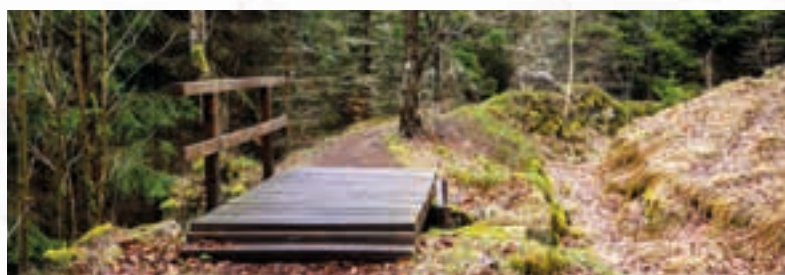
Dnešní podoba kanálu na našem území je nejednotná. Počátek již neexistuje, neboť se nacházel v oblasti zatopené flájskou přehradou. V některých úsecích byl kanál zpevněn kameny, u Českého Jiřetína je část kanálu vyhloubena ve skále. Dochovalo se také několik propustků.

Historická naučná stezka Flájský kanál

Kolem kanálu se vine historická naučná stezka, která návštěvníky provede krajinou od flájské přehrady po saské hranice, celkem měří 23 kilometrů. Na stezce se nachází také několik odboček k turistickým zajímavostem v okolí, například k unikátnímu dřevěnému kostelu v Českém Jiřetíně, který byl přemístěn před zatopením přehrady.

Během putování po českém úseku stezky se lze na celkem jedenácti stanovištích dozvědět zajímavé údaje o historii vybraných míst plavebního kanálu, k odpočinku poslouží zastřešená odpočívadla. Lesy ČR v roce 2021 opravily sedm lávek, které zde byly v minulosti nainstalovány.

TIP NA VÝLET

ROZHLEDNA ANNA NA ANENSKÉM VRCHU V ORLICKÝCH HORÁCH

Zalesněný Anenský vrch (992 m) leží v hlavním hřbetu Orlických hor asi sedm kilometrů severovýchodně od Rokytnice v Orlických horách. Na vrcholu stojí 17 metrů vysoká rozhledna, která nabízí krásné výhledy na Suchý vrch, Králický Sněžník, do Polska na Bystřické hory a samozřejmě na vlastní hřeben Orlických hor i na západ do podhůří Orlických hor.

Základní informace:

Konstrukce: dřevěná, ocelové schodiště

Otevřena: 28. října 2010

Počet schodů: 65

Výška: 17 m

Volně přístupná po celý rok, LS Rychnov nad Kněžnou

Region | Královéhradecký kraj
GPS | 50.21665, 16.51261

Nedaleko rozhledny lze spatřit také dva objekty bývalého pohraničního opevnění z let 1937–38. Při jejich budování byla rozebrána kaple sv. Anny, patronky Orlických hor, která na Anenském vrchu stávala od roku 1766. Přenesena byla nad osadu Hadinec.

Anenský vrch je přístupný po červené turistické značce ze sedla Mezivrší nebo z parkoviště na Panském Poli (parkoviště pro tvrz Hanička). Na vrch lze také pohodlně vystoupat značenou modrou turistickou stezkou z Říček v Orlických horách nebo po zelené z Horní Rokytnice.

Lesní správa Rychnov nad Kněžnou je organizačně rozdělena na deset revírů a stará se o lesní pozemky ve vlastnictví státu na ploše zhruba 10 300 hektarů. Dále vykonává funkci odborného lesního hospodáře pro více než 4500 drobných vlastníků na rozloze 7,5 tisíce hektarů lesní půdy.

Michal Komárek

Další tipy na výlety naleznete na webu Klubu nového lesa
www.klubnoveholesa.cz

VÝZNAMNÉ STROMY LČR

Památný dub u Veličky nedaleko města Strážnice

Tento strom již na první pohled působí dominantně a se svým obvodem 577 cm (měřeno ve výšce 1,3 m) a výškou 24 metrů je nepřehlédnutelný. I skrze počínající oddenkovou hnilobu je stále vitální a neprosychá.

Strom byl svědkem události, která se stala 15. září roku 1873, kdy byl u nedalekého břehu řeky Moravy zastřelen lesník Maxmilián Haiger.

Německý nápis na pomníku říká, že „Lesník Max Haiger byl zde při oddaném plnění svých služebních povinností zbojníky úkladně zastřelen“. Kámen se objevuje hned v několika lidových písních regionu, například „Když jsem šla na trávu za ten Hajgrův kameň, vzala jsem si pantlu červenou jak plameň...“ Celou tragickou událost, kdy mladého panského hajného zastřelili vracovští pytláci, popisuje verbuňk, v němž se objevují i jména pachatelů vraždy: „Co sa stalo gdysi, v tem strážnickém lesi, zabili tam myslivečka vracovští raubšici. Zabíl ho tam jeden, Laga ho menujem. Ten Jurnykl, ten to spikl, ten to propověděl“.

V roce 2018, 145 let od tragické události, byl pomník opraven státním podnikem Lesy české republiky.

| Jihomoravský kraj |

Zajímáte se o přírodu?

Staňte se členy Klubu nového lesa

O všem, co se v lese šustne

- **pozvánky na konkrétní akce pořádané naším podnikem nebo jeho partnery**
- **aktivní podíl na organizaci obnovy lesů (sázení, úklid lesa)**
- **upozornění na klubové slevy na partnerské akce, atd.**
- **cenově zvýhodněné služby, vstupy nebo aktivity od partnerů LČR**

Spolu s námi se můžete zasadit o lesy pro další generace!

Mobilní aplikace
ke stažení na:

www.klubnoveholesa.cz

